

Emil Zaitz

Kraków - Kazimierz, ul. Skawińska - jezdnia

Informator Archeologiczny : badania 13, 219-220

1979

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Ruiny zamku w Kole usytuowane są na lewym brzegu Warty poza granicami miasta. Zamek wzniesiony został przed rokiem 1362 przez Kazimierza Wielkiego. Od połowy XVI w. popadał w ruinę.

Współcześnie zachowały się z prostokątnego założenia: południowo-zachodni odcinek muru obwodowego, cylindryczna wieża o czworobocznej podstawie i fragmenty krótszych odcinków muru.

Do najważniejszych ustaleń badawczych należało ustalenie pierwotnej topografii wzgórza zamkowego oraz faktu jego zasiedlenia w okresie bezpośrednio poprzedzającym budowę zamku tj. w XIII/XIV w. W trakcie budowy przeprowadzono znaczne prace niwelacyjne, które połączyły dwa piaszczyste wzgórza. Być może, że pierwotne ukształtowanie terenu wpłynęło też na etapy budowy. Wynikiem badań w 1977 r. było odsłonięcie wieży mieszkalno-obronnej usytuowanej na zewnątrz północno-zachodniego odcinka muru obwodowego. Jej zewnętrzne wymiary wyniosły: 11,80 x 13,20 m, szerokość jej murów 2,50 m.

W wieży zachowany był podział na dwa pomieszczenia /większe o wymiarach 7,20 x 6,80 m i mniejsze o wymiarach 6,80 x 2,20 m/. W pomieszczeniu mniejszym znajdowały się relikty studni.

W partiach fundamentowych muru południowego wieży czytelne są strzępiałe, którymi połączono mur obwodowy.

Przebadano północną partię dziedzińca, gdzie nie natrafiono na ślady zabudowy ceglanej, odsłonięto wyłącznie 3 prostokątne półziemianki.

Na zewnątrz południowo-wschodniego odcinka muru obwodowego odsłonięto relikty wieży bramnej o wymiarach zewnętrznych 9 x 9 m, grubość murów wyniosła 2 m, w narożnikach wieży znajdowały się dwie przypory.

Na podzamczu od strony zachodniej odsłonięto ślady zabezpieczenia wzgórza przed erozyjnym działaniem wód.

Z masowego materiału zabytkowego uzyskano interesujące zespoły ceramiki całkowicie obtaczanej i rzadziej toczonej z XIV w. oraz toczonej z XV i XVI w.

Z mniejszych przedmiotów znalezionych w trakcie badań wymienić należy: ostrogę z kołkiem gwieździstym, monety krzyżackie i denarki jagiellońskie, fragmenty szkła okłennego w tym gomólek oraz ułamki naczyń szklanych, narzędzia murarskie oraz podkowę znaczoną bliżej nieokreślonym gmerkiem.

KRAKÓW-Kazimierz
ul. Skawińska - jezdnia

Muzeum Archeologiczne
w Krakowie

Badania prowadził mgr Emil Zaitz /autor sprawozdania/. Finansowało Muzeum Archeologiczne w Krakowie. Pierwszy sezon-badań. Osadnictwo późnośredniowieczne i nowożytne, późnośredniowieczny mur obronny Kazimierza, relikty dawnej zabudowy w rejonie kościoła św. Jakuba.

Badania ratownicze prowadzono w wykopie instalacyjnym biegnącym wzdłuż zachodniego odcinka ulicy Skawińskiej, pomiędzy wylotem

ul. M. Fornalskiej a bulwarami wiślanymi. Odkryto:

a. Późnośredniowieczne i nowożytnie warstwy kulturowe, miejscami w znacznym stopniu zniszczone przez nowożytnie wkopy instalacyjne i budowlane. W kilku punktach uchwycono relikty utwardzonych poziomów użytkowych: bruki na podsypce piasku oraz warstwy utwardzone kamieniami wapiennymi i żwirem, zalegające na warstwach kulturowych z ceramiką późnośredniowieczną.

b. Relikty średniowiecznego muru obronnego Kazimierza. W zachodniej części ulicy, po południowej stronie posesji nr 27 odsłonięto niewielki odcinek /długości ok. 2 m/ muru zniszczonego wkopami instalacyjnymi. Jego partia naziemna, zachowana do wysokości około 55 cm powyżej odsadzki, wykonana była z łamanych kamieni wapiennych i pojedynczych cegieł o wymiarach 7-8 x 13 x 7 cm. Szerokość jej kształtowała się w granicach 180-190 cm. Partia fundamentowa posiadała szerokość około 220 cm /? 1/ i wykonana była z nieregularnych łamanych kamieni wapiennych i drobnych okruchów cegieł, łączonych zaprawą wapienną.

c. Relikty budowli gotyckiej /? /. Po zachodniej stronie posesji nr 14 odsłonięto relikty murów ściany zachodniej /długości ponad 5 m/ i północnej /długości ponad 10 m/ bliżej nieokreślonej budowli zlokalizowanej po południowej stronie ulicy Skawińskiej. Zachowane odcinki murów wykonane były z łamanych /nieregularnych i ostrokrawędzistych/ kamieni wapiennych i pojedynczych cegieł łączonych zaprawą wapienną. Ich grubość kształtowała się w granicach 115-125 cm /stopy fundamentowej i odsadzki nie uchwycono/. We wnętrzu budowli zalegał gruz kamienny i ceglany z dużą ilością rozdrobnionej zaprawy wapiennej. W jego obrębie stwierdzono także duże fragmenty sklepienia wykonanego z cegły palcówki o cechach gotyckich /wymiarach 8, 5-9, 5 x 13-15 x 27-29 cm/.

d. Relikty nowożytnych budowli. W sąsiedztwie omówionej wyżej budowli stwierdzono szereg murów wykonanych z kamienia lub cegły, łączonych zaprawą wapienną lub cementową, posadowionych na warstwach nasypowych z nowożytnym materiałem zabytkowym /pozostałości zasypu na śmieci, podmurówka ogrodzenia itp./.

Odsłonięte relikty murów należy prawdopodobnie łączyć z zespołem architektonicznym związanym z dawnym kościołem św. Jakuba. Bliższe określenie funkcji oraz chronologii odkrytej budowli, wykonanej prawdopodobnie przy użyciu cegły gotyckiej, będzie możliwe dopiero po przeprowadzeniu planowanych badań archeologicznych.

Materiały zabytkowe i dokumentacja z badań przechowywane są w Dziale Krakowa Przedlokacyjnego Muzeum Archeologicznego w Krakowie.

KRAKÓW-Stare Miasto
ul. Gołębia 14, 16, 18

P. P. Pracownie Konserwacji
Zabytków
Pracownia Archeologiczno-
Konserwatorska
Oddział w Krakowie